

LUDVIG PHILIPSEN

født den 15de Juni 1855, død den 23de Avgust 1895.

DEn betydningsfuldeste Begivenhed, der i 1895 er foregaaet i dansk Boghandel, er Oprettelsen af det nordiske Forlag ved Salget af det gamle P. G. Philipsenske og det unge Ernst Bojesenske Forlag til et Aktieselskab. Indledet og forberedt tør man sige, at denne Tildragelse blev ved LUDVIG PHILIPSENS tidlige Død i August Maaned, der ikke blot følte som et smerteligt Tab i den gamle Forretning, af hvilken han var den ene Ejer og Leder, men ogsaa af hans Standsfæller i Almindelighed. For den store Kreds af Folk, der skrive og fremstille Bøger, var Tabet lige saa alvorligt, thi mangfoldige af disse vare knyttede til Forlaget ved Baand, der ikke blot vare forretningsmæssige, men som for de flestes Ved-

kommende beroede paa en gensidig Forstaaelse og Hengivenhed, der ikke er hverdagsagtig nu om Stunder. Dette gode Forhold beroede paa visse Egenskaber hos de to Brødre Philipsen, der paa fremragende Maade gjorde dem skikkede til den store Virksomhed, de drev. Egenskaberne laa ikke paa Ydersiden af de to's Væsen, tvært imod; i saa Henseende var der vel dem, der efter flygtig Samarbejde nærrede den Mening, at de netop vare vanskelige og lidet tilgængelige Folk, men havde man vundet deres Tillid og kendte man dem nærmere, da viste de sig at være klare, resolute, elskværdige og absolut paalidelige i deres Maade at drive Forlaget paa.

Det var ganske vist den mindste Del af Forretningens Forbindelser, der kendte Ludvig Philipsen nærmere og vidste, at han bag et meget tilbageholdende Væsen, der endog undgik saa meget som muligt at komme i direkte Forhold til Forfattere og andre Forbindelser, gemte en fin og nobel Natur, der var trofast indtil Stædighed lige overfor det, der engang havde vundet hans Hjærte. Heller ikke alle anede, at hans sky Personlighed dækkede over stor Dygtighed, udmærkede Evner og en solid og gammeldags reel Forretningsaand, der vel maatte finde sig i de ekstravagante Former, som den

hidsige Konkurrence i de senere Aar paatrykte vor hjemlige Forlagsvirksomhed, men som aldrig var til Sinds at give efter for eller holde Trup med en Tingenes Gang, han ansaa for ødelæggende for Boghandelen.

Da Faderen, P. G. Philipsen, i 1877 døde, havde Ludvig P. allerede i syv Aar arbejdet i Forretningen. Dens Ledelse overtoges straks af ham i Forening med den lidt ældre Broder, cand. jur. GUSTAV PHILIPSEN, og de førte den paa deres Moders Vegne indtil de den 1ste Januar 1880 helt overtog den. Fra Faderen arvede de et meget betydeligt Forlag, der helt havde sit Særpræg. Den gamle Philipsens Forlag var i højere Grad end de andre Bogforlæggeres grundet paa hans eget Initiativ. Den store Række af populære naturvidenskabelige Værker, som han omplantede fra Udlandets Litteratur, gav den sit væsentlige Præg, men han knyttede dertil i senere Aar flere lignende Værker, der vare selvstændigt udarbejdede her hjemme, saa vel som en Række Skole- og Lærebøger fra mange forskellige Omraader. Fælles for hele hans Virksomhed var en for sin Tid god og omhyggelig Udstyrelse i Forbindelse med rigelig Anvendelse af Illustrationer, og han var ingenlunde smaalig eller nøjeregnende med Omkostninger ved de Arbejder, han satte i Gang, allermindst overfor Kunstnerne og Haandværkerne.

Ogsaa disse gode Egenskaber toge de to Brødre i Arv i forstærket Grad. Der var hos dem aldrig Tale om at knibe paa Priserne, og der hørtes ingen Suk og Klager over Udgifterne ved Foretagender, der ikke slog an, end mindre gjordes der Forsøg paa at ændre Planen for et større Værk af Hensyn til det mulige Vanheld, som Bogen mødte. Den Ligelighed, hvormed Faderen bar Forretningens skiftende Held, var lettere at praktisere for ham, der arbejdede paa et snævrere Omraade og under mindre Konkurrence, end den blev under de langt større og vanskeligere Forhold, som Sønnerne efterhaanden kom ind under; men det skal siges til de to Brødres Ros, at de aldrig have svigtet de gode Traditioner i saa Henseende. I alle andre Retninger udvidede og udviklede de Forlaget, saa, da det solgtes, var det utvivlsomt det danske Forlag, der havde mest aandelig Betydning og Vægt. De holdt den gamle Del deraf, der havde Livskraft, udmærket ved lige, og inddrog efterhaanden betydelige nye Felter under Virksomhedens Omraade. Lad os nævne det store Antal Skolebøger og Lærebøger af videnskabeligt Indhold, som de have udgivet til Dels efter nye og forbedrede Principer, det anselige Antal videnskabelige Værker, de have forlagt, ved Siden af Forøgelsen af den gamle Række populær-videnskabelige Værker, og endelig den store Virksomhed, de have udfoldet som Forlæggere af skønlitterære Bøger. Paa dette Omraade var der i Faderens Forlag kun glimtvis Bestræbelser fremme, og det er de to unge, der her alene have brudt nye Veje. En stor Begyndelse gjordes ved Købet af Forlagsretten til Oehlenschlägers Værker, som er blevet godt forvaltet af dem, men af den nyeste Litteratur ville Navne som E. Brandes, Dinesen, Esmann, Garborg, Gjellerup, Hamsun, Joh. Jørgensen, Niels Møller, Nansen, Pontoppidan, Rist, Stuckenberg, Wied, Woldemar o. a. samt fra det videnskabelige Omraade: Kr. Bahnson, Dr. R. S. Bergh, Lektor

Boas, B. Bøggild, V. Bentzon, Professorerne Chiewitz, C. Christiansen, P. la Cour, Gertz, Høffding, Jul. Lange, Lütken og Kr. Nyrop, Dr. Alfred Lehmann og F. Levison, Dr. Friedericia, Karl Madsen og Dr. Sophus Müller, Joh. Ottosen, Marcus Rubin og Herman Trier, Kr. Paulsen, Prof. R. Pedersen, Dr. O. G. Petersen, Erik Pontoppidan, E. Rostrup, C. J. Salomonsen, E. Schmiegelov, Tscherning, C. Ussing, V. Vedel, Warming og H. Westergaard tydeligt nok vise, hvor Græsset groede. Medens Philipsens paa de mere traditionelle Omraader af Forlaget vare yderst konservative, næsten alt for konservative i deres Syn paa Bøgernes Tilsnit, have de som Forlæggere af skønlitterære Bøger vist en udviklet Sans og Smag for Udstyret, uden nogen Sinde at indlade sig paa de Modernismer, der falde udenfor forstandigt Bogarbejde, og som kun have den Opgave at vække Købernes Opmærksomhed. Ganske særligt interesserede Ludvig P. sig for Papiret og passede nøje paa, at der blev benyttet det bedste mulige. At Stoffet altid var godt, var for ham det vigtigste. En lignende Omhu viste han overfor Hæftningen af de mange Leveringsværker, de udgav. Det Philipsenske Hæftearbejde var det bedste, der udgik fra dansk Forlag, en ganske simpel Følge af, at de betalte den bedste Pris.

Hvad der ovenfor er sagt om Faderen, at han selv tog Initiativet til sit Forlag, gælder i lige saa høj Grad om Virksomheden efter hans Død. Der var stadigt store Foretagender i Gære hos Philipsens. Et af de største, som var planlagt og ordnet allerede for flere Aar siden, er nu med mange andre Ting overgaaet til det nordiske Forlag. Det er en Danmarkshistorie i seks Bind, skrevet af vore Historikere par excellence, og som tænkes rigt og avtentisk illustreret. Alle disse Arbejder krævede de to Brødres hele Tid og alle deres Kræfter, men de vare ved Siden deraf stærkt interesserede i alle alvorlige Samfundsanliggender. G. Philipsen havde disse Interesser for længst ført ind i vort offentlige Liv, og det var derfor forstaaeligt, at han — der ved Broderens Død tabte en stille, men saare solid og sikker Medarbejder — slog til, da man kom ind ad hans Dør med et godt og antageligt Bud paa den gamle Forretning. Det er saa meget mere forstaaeligt, som de, der kende ham, vidste, at han med stigende Mishag saa paa den stadigt voksende reklamemæssige Drift i Forlagsvirksomheden saavel som paa den vilde Konkurrence med sine usunde Følger i afjasket Arbejde.

For os andre er Sagen netop af disse Grunde saa meget sørgeligere, thi hver Gang et Bolværk falder, bliver Arbejdsvilkaarene mindre morsomme. Forhaabentlig maa det lykkes det ny Selskab, der under Hr. Ernst Bojesens kyndige og lykkelige Ledelse skal repræsentere et stort gammelt og et anseligt ungt Firmas Virksomhed, at bortvejre den almindelige Bekymring, der bredte sig i alle interesserede Kredse, da Overdragelsen foregik. Ernst Bojesen har sikkert den bedste Vilje, og mangfoldige haabe, at hans gamle Held maa følge ham ad de ny og bredere Veje, ad hvilke han nu skal færdes, saa det bliver ham muligt at tage de Hensyn og vise den Omsorg for Littera-

turen og Boghaandværket, som Forlagsvirksomhed, om den vil gøre Krav paa ideel Stræben, altid har Forpligtelse til.

Ludvig Philipsen døde som en ung Mand. Han var alle Dage en udpræget frisindet Mand, og dog maa det siges, at han mellem de foretagsomme Boghandlere hørte til den gamle Skole. Han kunde hænge ved gamle Former i Boghandelen udover hvad andre fandt rimeligt og gavnligt, men havde i disse som i andre Henseender sine Argumenter i Orden, og var ikke let at flytte. Sin store Tilbageholdenhed til Trods var han livlig og varm i Diskussion med Folk, han kendte og holdt af, og i den begrænsede Selskabelighed, han deltog i, var han munter og afholdt som faa. Fra mange Sider modtoges Meddelelsen om hans Død med dyb Beklagelse, men de danske Boghaandværkere have ganske særlig Grund til at hædre hans Minde, thi han var dem en tro Ven og undte dem alt godt. De Bestræbelser, der ere udgaaede fra Forening for Boghaandværk, havde oprindelig ikke nogen ubetinget Ven i ham. Han frygtede maaske, at urimelige Fordringer til Bøger var det, der blev Følgen af vort Arbejde, men han forandrede sit Syn i Aarenes Løb, eftersom han mærkede, at der ikke fra vor Side stilledes andre Krav end dem, der ogsaa kunne naas under smaa Forhold, de samme, som han stillede til sig selv og til de Folk, han med Tillid arbejdede sammen med, dem nemlig, altid at yde det bedst mulige og saaledes, at det kan taale en nøjere-seende og forstandig Kritik.

F. H.
